

В. В. Пархоменко,
*кандидат економічних наук, доцент,
декан фінансово-економічного факультету;
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

МІГРАЦІЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

До нещодавнього часу Україна була країною, яка виступала здебільшого як джерело дешевої робочої сили або пунктом переходу для іноземних громадян, тим самим сприяючи потокам міжнародної міграції і слугувала проміжним пунктом для інших. Сучасний політичний стан і рівень безпеки в Україні і регіоні сприяли різкій зміні міграційних потоків і їхніх причин, починаючи з 2013-2014 рр. До 2014 року трудова міграція була найбільш поширеним зразком усіх міграційних потоків в Україні [1].

Починаючи з 2014 році відбулися зміни в структурі міграції, пов'язані з ситуацією на Донбасі і в Криму. Виник новий тип міграції – тимчасово переміщені особи (далі – ТПО).

Після початку війни, з 24 лютого 2022 року, почалася вимушена міграція громадян України, переважно жінок та дітей, як в середині країни, так і за кордон.

За даними ООН, за 2 місяці Україну покинули близько 5,2 млн. біженців, близько половини з них – неповнолітні. Серед основних країн, які прийняли українських біженців, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців називає (станом на 24 квітня): Польща (близько 2,9 млн.); Румунія (774 тис.); Угорщина (486 тис.), Молдова (431 тис.), Словаччина (352 тис.) [2].

Для частини людей країни, що межують з Україною, є транзитними, бо вони прямують в інші країни ЄС, зокрема Німеччину, Австрію, Чехію, Італію, Францію, Іспанію, Португалію, країни Балтії тощо. Відносно невелика кількість українських громадян також шукають прихисток поза межами ЄС. Оскільки всередині ЄС немає обов'язкового прикордонного контролю, оцінки кількості вимушених мігрантів з України у країнах ЄС, що не мають кордону з Україною, можна робити на основі інших джерел. Передусім це приблизні підрахунки профільних органів приймаючих країн, що ґрунтуються на кількості безкоштовних квитків на транспорт, виданих біженцям з України для переміщення країною, та/або на кількості людей, які скористалися автобусами, організованими національною владою, муніципалітетами чи громадськими організаціями, аби дістатися

до цієї країни з Польщі, Словаччини, Румунії чи Угорщини. Альтернативним джерелом даних також є дані мобільних операторів. Про кількість біженців з України у цих країнах можна говорити і на основі даних про реєстрацію у тих чи інших органах, передусім на отримання тимчасового захисту, а також на отримання соціальної допомоги та/чи реєстрацію у місцях тимчасового розміщення для тих, хто його потребує.

Ще близько 5,5 млн, за оцінками Міжнародної організації з міграції, покинули місце свого постійного проживання і переїхали в межах країни (рис. 1).

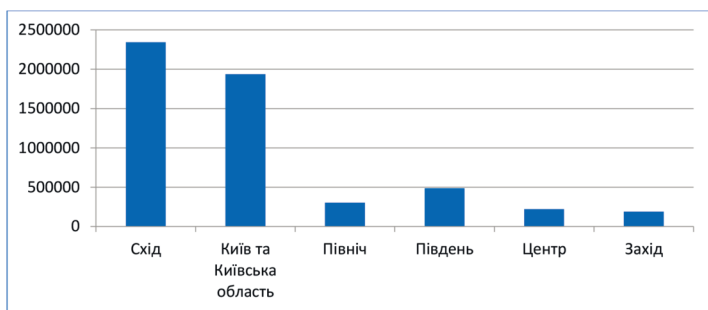

Рис. 1. Кількість ТПО всередині України

Переміщення всередині країни відбувалося хвилями залежно від наявності бойових дій у регіоні чи населеному пункті. За оцінками опитування МОМ, 48% переміщених в Україні залишили місце проживання після початку війни, 45% залишили місце проживання, коли війна досягла їхнього району, а 5% покинули місце проживання в очікуванні конфлікту [2].

Структура новоприбулих ТПО за областями виглядає наступним чином:

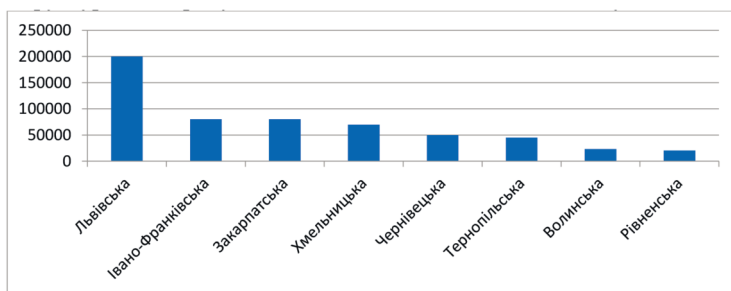

Рис. 2. Кількість ТПО в розрізі областей

Найбільша частка ТПО припадає на Львівську область (35%). Деякі територіальні громади розпочали реєстрацію внутрішньо переміщених осіб невдовзі після російського вторгнення та приїзду перших переселенців.

Понад 578 тис. українців перебралися або були вивезені примусово до Росії (це, зокрема, мешканці ЛНР та ДНР, які переїхали 21-23 лютого, або евакуйовані вже після початку війни) [2].

Одночасно, починаючи з 16 квітня 2022 року, вперше від початку повномасштабної війни почала спостерігатися перевага в'їзду над виїздом з України. Так, Державна прикордонна служба України фіксує зростання кількості українців, які повертаються з-за кордону додому. Близько 25-30 тисяч людей на добу в'їжджають до України. Щодо структури тих, хто в'їжджає в Україну, то на початку війни виїжджали в основному чоловіки, щоб захищати Батьківщину. Зараз в Україну все більше повертаються жінки з дітьми.

Можна зробити висновок, що явище вимушеної міграції є дуже складними та потребує детального вивчення. Вимушена міграція має багато варіантів залежно від мікро- і макрофакторів, які відіграють вирішальну роль. Проте, мікро- і макрофактори можуть істотно відрізнятися між культурами і регіонами.

Список використаних джерел:

1. Українська міграція у часи кризи: вимушена і трудова мобільність. URL: <https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Migr-mobility-ukr.pdf>
2. Вимушена міграція і війна в Україні. URL: <https://cedos.org.ua/researches/vymushena-migracziya-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-24-bereznya-2022/>